

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการฝึกหัดครูให้มีความรู้ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการสร้างชาติ โดยเฉพาะครูเป็นผู้ที่มีส่วนในการจัดการศึกษา และรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนเยาวชน ให้มีความรู้ความสามารถและคุณธรรม จึงอาจกล่าวได้ว่าครูเป็นพลังสำคัญที่จะช่วยพัฒนา และสร้างความมั่นคงให้แกชาติ ในรูปการส่งเสริมและทรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนาและ พระมหากษัตริย์ ด้วยเหตุนี้ครูจะเป็นผู้มีความรู้แต่เพียงอย่างเดียวย่อมไม่เป็นการเพียงพอ แต่จะต้องมีความสามารถด้านอื่น ๆ ด้วย จึงจะสามารถมีบทบาทได้อย่างถูกต้อง

การฝึกหัดครูของประเทศไทย ได้เริ่มมีมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2435 และพัฒนา มาจนถึงปัจจุบัน รวมเวลาได้ถึง 87 ปี เดิมการฝึกหัดครูเป็นการฝึกหัดความรู้และทักษะ ในระยะสั้นเพียง 2 ปี ในลักษณะฝึกหัดครู (Teacher Training) และได้พัฒนาเป็น การศึกษาสำหรับผู้ประกอบอาชีพขั้นสูงในระดับปริญญา เช่นเดียวกับวิชาชีพขั้นสูงอื่น ๆ ใน ลักษณะที่เรียกว่า คุรุศึกษา (Teacher Education)¹ สถาบันการฝึกหัดครูในฐานะ สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2518² โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวិชาการ และผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี ส่งเสริมอาชีพและ วิจัยฐานะครู อาจารย์และเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการศึกษา ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและให้

¹ทองอินทร์ วงศ์โสธร, "ฝึกหัดครูไทยในวันนี้และวันหน้า", เอกสารอัครสำเนา ประกอบการบรรยายวิชา 421-660 หลักสูตรศึกษา ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2521, หน้า 1

²พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518, ราชกิจจานุเบกษา 92 : 48 / (27 กุมภาพันธ์ 2518) : 24

บริการแก่สังคม แนวทางปฏิบัติเพื่อการผลิต ส่งเสริมอาชีพและวิถึฐานะของครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการศึกษา ที่จะให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ก่อให้เกิดผลดีมีคุณภาพได้นั้น สถาบันการฝึกหัดครูจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างเป็นองค์ประกอบ สภาพแวดล้อม วิทยาลัย (College Environment) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง เพราะ สภาพแวดล้อมของวิทยาลัยมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ และพัฒนาการทุกด้านของนักศึกษา ในสังคมวิทยาลัยนั้น ๆ¹ แอสติน (Astin) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมวิทยาลัยว่าเป็นสิ่งเร้า อันทรงศักยภาพ (Potential Stimulus) ที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการของนักศึกษาและ สามารถที่จะศึกษาสภาพแวดล้อมวิทยาลัยได้ โดยการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษารวมทั้ง กิจกรรมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวิทยาลัยนั้น ๆ²

เพสและสเติ่น (Pace and Stern) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม วิทยาลัยว่า เป็นสิ่งบังคับให้ทุกคนในสังคมวิทยาลัยต้องทำ เช่น การกระทำตามกฎหมาย ระเบียบวินัย ข้อบังคับและการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้เป็นสภาพแวดล้อมที่เสริมแรงให้นักศึกษาเกิดความต้องการ ที่จะเสริมสร้างบุคลิกภาพได้ ดังนั้นถ้าวิทยาลัยต้องการ ที่จะพัฒนาบุคคลใหม่คุณภาพตามที่พึงประสงค์ วิทยาลัยจำเป็นต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้น ใหญ่เรียนเกิดการ เรียนรู้ และพัฒนาตนเองจนสุดขีดความสามารถ เพื่อที่จะได้เปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของนักศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ³

¹ วิไลวรรณ พิธิยานุวัฒน์และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์, "วิธีการประเมินสภาพแวดล้อม มหาวิทยาลัย" วารสารครุศาสตร์ (พฤศจิกายน - ธันวาคม 2519) : 21

² Alexander W. Astin, The College Environment (Washington D.C. : The American Council on Education, 1968), p. 56

³ C.R. Pace and G.G. Stern, "An Approach to the Measurement of Psychological Characteristics of College Environment", Journal Psychology 49(1958) : 260

จากการประชุมปฏิบัติการระดับสูง สำหรับนักการศึกษา ใ้สรุพบัญญาของ การฝึกหัดครูในปัจจุบันส่วนที่เกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมไว้ว่า "การจัดสิ่งแวดล้อมและการ ปฏิบัติการสอนในสถาบันผลิตครูทางไกลจากสภาพที่แท้จริงที่ครูจะออกไปปฏิบัติงาน จึงทำให้ ผู้ที่จบการศึกษาไปแล้วไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การผลิตครูเพื่อ ไปพัฒนาท้องถิ่น จึงไม่ประสบผลที่ดี" ¹ ครูจะมีบุคลิกลักษณะและความสามารถอย่างไร เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของสถาบันการฝึกหัดครู

ในประเทศไทยมีสถาบันการฝึกหัดครูอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ละสถาบันก็แตกต่างกันไปทั้งด้านโครงสร้าง การบริหาร ขนาดของสถาบัน ลักษณะของนักศึกษา หลักสูตร และสภาพภูมิศาสตร์ ซึ่งยังไม่มึ่นักการศึกษาท่านใดใครสนใจศึกษาสภาพแวดล้อม และ ผลกระทบที่มีต่อนักศึกษา จากแนวความคิดและสภาพปัญหาที่นำมาเสนอ ทำให้ผู้วิจัยสนใจ ที่จะทำการศึกษาสภาพแวดล้อมของวิทยาลัยครู โดยคาดหวังว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ ต่ออาจารย์และผู้บริหารการฝึกหัดครู โดยการนำข้อมูลไปประกอบการพิจารณา จัดปรับปรุง สภาพแวดล้อมของวิทยาลัยครู ให้เหมาะสมกับการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ ตามสภาพการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของสังคมอย่างแท้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในภาคกลาง 9 แห่ง ตามทัศนะของอาจารย์และนักศึกษา 5 ท่าน คือ

สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับบรรยากาศด้านการเรียนการสอน

สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน

¹กรมการฝึกหัดครู, "การกำหนดปัญหาของการฝึกหัดครูในปัจจุบัน" (รายงาน การประชุมปฏิบัติการระดับสูง เรื่องการฝึกหัดครู ณ หอประชุมศรีคุรุ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 8 - 17 พฤศจิกายน 2521), หน้า 54

สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา

สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการบริหาร

สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนะของอาจารย์และนักศึกษา ที่มีต่อสภาพแวดล้อม วิทยาลัยครูตามตัวแปร ในที่นี้ คือ สถานที่ตั้ง, อายุของวิทยาลัยและสถานภาพของผู้ตอบ

สมมติฐานของการวิจัย

1. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูเก่ากับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูใหม่ ตามทัศนะของอาจารย์แตกต่างกัน
2. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในเมืองกับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูนอกเมือง ตามทัศนะของอาจารย์แตกต่างกัน
3. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูเก่ากับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูใหม่ ตามทัศนะของนักศึกษาแตกต่างกัน
4. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในเมืองกับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูนอกเมือง ตามทัศนะของนักศึกษาแตกต่างกัน
5. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูเก่า ตามทัศนะของอาจารย์กับนักศึกษาแตกต่างกัน
6. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูใหม่ ตามทัศนะของอาจารย์กับนักศึกษาแตกต่างกัน
7. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในเมือง ตามทัศนะของอาจารย์กับนักศึกษาแตกต่างกัน
8. สภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูนอกเมือง ตามทัศนะของอาจารย์กับนักศึกษาแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษาสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในภาคกลาง 9 แห่ง จากทัศนะของอาจารย์และนักศึกษามีต่อสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับบรรยากาศ การเรียนการสอน ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน กิจกรรมนักศึกษา การบริหาร อาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยศึกษาจากทัศนะของอาจารย์ที่ทำการสอนและนักศึกษา ที่

กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2522

2. วิทยาลัยครูในภาคกลางทั้ง 9 แห่ง ที่จะทำการศึกษา คือ วิทยาลัยครู กาญจนบุรี วิทยาลัยครูจันทบุรี วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา วิทยาลัยครูเทพสตรี วิทยาลัยครู นครปฐม วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยครูเพชรบุรี วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยการณ และวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง

ขอจำกัดของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะปลายภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2522 ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม 2523 ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการแสดงออกตามทัศนะของอาจารย์และนักศึกษาที่อยู่ในขณะนั้นเท่านั้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้ อาจไม่ได้ผลสมบูรณ์เท่าที่ควร เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม อาจจะไม่ตรงกับความเป็นจริง หรือไม่ตั้งใจที่จะตอบแบบสอบถามก็ได้ซึ่งถือเป็นธรรมชาติของการได้ ข้อมูลจากการออกแบบสอบถาม อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้พยายามชี้แจงถึงความสำคัญ และความจำเป็นที่ต้องขอความร่วมมือให้อาจารย์และนักศึกษาร่วมเป็นอยางดี จึงทำให้มั่นใจ ได้ว่าความคลาดเคลื่อนดังกล่าว คงจะมีน้อยมาก

คำจำกัดความ

สภาพแวดล้อมวิทยาลัย	หมายถึง	การรับรู้และความประทับใจของอาจารย์และนักศึกษา ที่มีต่อลักษณะต่าง ๆ ของวิทยาลัย อันได้แก่บรรยากาศ คานการ เรียนการสอน ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน กิจกรรมนักศึกษา การบริหาร อาคารสถานที่และสิ่ง อำนวยความสะดวก ซึ่งลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้สามารถ ตรวจสอบได้จากการสังเกตโดยตรง
วิทยาลัยครูในภาคกลาง	หมายถึง	วิทยาลัยครูกาญจนบุรี วิทยาลัยครูจันทบุรี วิทยาลัยครู ฉะเชิงเทรา วิทยาลัยครูเทพสตรี วิทยาลัยครูนครปฐม วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยครูเพชรบุรี วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยการณ และวิทยาลัยครู

		หมู่บ้านจอมบึง
วิทยาลัยครูเก่า	หมายถึง	วิทยาลัยครูที่ตั้งและมีอายุค่าเป็นการตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ได้แก่วิทยาลัยครูระยอง วิทยาลัยครูเทพสตรี วิทยาลัยครูนครปฐม วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยครูเพชรบุรี วิทยาลัยครูเพชรบุรี วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา และวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง
วิทยาลัยครูใหม่	หมายถึง	วิทยาลัยครูที่ตั้งและมีอายุค่าเป็นการมาไม่เกิน 10 ปี ได้แก่ วิทยาลัยครูกาญจนบุรี และวิทยาลัยครูจันทบุรี
วิทยาลัยครูในเมือง	หมายถึง	วิทยาลัยครูที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล ได้แก่วิทยาลัยครูระยอง วิทยาลัยครูเทพสตรี และวิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา
วิทยาลัยครูนอกเมือง	หมายถึง	วิทยาลัยครูที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล ได้แก่วิทยาลัยครูกาญจนบุรี วิทยาลัยครูจันทบุรี วิทยาลัยครูนครปฐม วิทยาลัยครูเพชรบุรี วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา และวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง
อาจารย์	หมายถึง	อาจารย์ประจำที่เป็นข้าราชการ ซึ่งกำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ ณ วิทยาลัยครูในภาคกลาง
นักศึกษา	หมายถึง	นักศึกษาวิทยาลัยครูในภาคกลางที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง และระดับปริญญาตรีในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2522
สภาพแวดล้อมที่พึงประสงค์	หมายถึง	ลักษณะของสภาพแวดล้อมในทางบวก (Positive)
สภาพแวดล้อมที่ไม่พึงประสงค์	หมายถึง	ลักษณะของสภาพแวดล้อมในทางลบ (Negative)

ประโยชน์ของการวิจัย

ข้อมูลที่ไ้จากการวิจัยนี้จะช่วย

1. ทำให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในภาคกลางทั้ง 9 แห่ง
2. เป็นแนวทางแก่ผู้บริหารในการวางแผนพัฒนาสถาบันฝึกหัดครูให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในด้านการผลิตครูและบริการทางวิชาการแก่ชุมชน ทั้งในด้านการบริหาร และการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้ทำการวิจัยต่อไป

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย